

**Zie, ik ga iets nieuws verrichten,
nu ontkiemt het – heb je het nog niet gemerkt? (Jesaja 43: 19)**

In onze serie over de KNR Commissies is het dit keer de beurt aan de Commissie Roepen. Hoofd-informant is Ad Blommerde sm, die sinds 1998 deel uitmaakte van de Commissie Roepen. Na de feestelijke tiende Platformbijeenkomst – op 11 oktober jongstleden – nam hij afscheid. Tijd voor een terugblik, waarin natuurlijk ook zijn eigen achtergrond als pater Marist een rol speelt.

Roepen in Enschede

Tijdens een Algemene Vergadering van de SNPR werd gevraagd om een afvaardiging in de Commissie Roepen. Ad: *De toenmalige provinciaal van de paters Maristen, Jan Hulshof, vroeg me of ik toe zou willen treden tot de Commissie. Hij was op dat idee gekomen omdat we in Enschede juist onze gemeenschap hadden omgedoopt tot een soort welcoming community, waar mensen een tijdje mee konden draaien. Daar waren we in 1993 mee begonnen in het kader van het roepingenwerk. We waren met drie confraters en er waren extra kamers. In de oorspronkelijke opzet zou het om mannen gaan van wie het verblijf bij ons in het teken zou staan van ondersteuning bij het ontdekken van hun roeping. Het leek ons wel verstandig om heldere afspraken te maken, niet enkel financieel, maar ook qua taken in huis en in de parochie en bij het verrichten van een sociale stage. Het leven bleek echter sterker dan de leer en in de praktijk hebben verschillende vrouwen (pastoraal werksters) bij ons gewoond. We hebben in de loop der jaren vrij veel jonge mensen over de vloer gehad. Het was een goede en leerzame ervaring. Achteraf moesten we concluderen dat wij onvoldoende selectief zijn geweest in onze insteek. We hebben te weinig onderscheid gemaakt tussen (1) mensen die eens willen kijken hoe het verder moest met hun leven en (2) mensen met een religieuze roeping. We hebben te impulsief mensen in huis genomen. Soms ging het om mensen in een crisissituatie, die soms ook veel langer in huis bleven dan eigenlijk de bedoeling was. Maar er bestaat natuurlijk ook geen standaardformule die succes garandeert. De ervaring leert dat de vonk soms kan overslaan, wanneer je mensen gewoon maar mee laat doen. In ons geval waren er verschillende redenen om te besluiten het project te staken. De dragende kracht, confrater Fons de Block sm overleed. Hij was een sterke figuur qua persoonlijke begeleiding. Zes jaar geleden werd ik zelf provinciaal en verhuisde ik naar Weurt. De slotsom luidde dat we het toch maar niet meer moesten doen. Wel hebben we nog een poos meegewerkt aan snuffelstages, samen met het aartsbisdom.*

Platformidee

Bovenstaande achtergrond zorgde ervoor dat p. Blommerde een waardevolle bijdrage kon leveren aan de Commissie Roepen. In die Commissie kwam gaandeweg weer meer beweging, nadat deze jarenlang een wat zieltoegend bestaan had geleid. Ad: *Er is in korte tijd veel veranderd qua mentaliteit ten opzichte van het al dan niet actief werven. Maar van de eerste jaren als commissielid herinner ik me dat we aldoor op zoek waren naar onze opdracht en er was ook geruime tijd sprake van onderbezetting. Toen kwamen o.a. Jan Hafmans cssr en Wim Verschuren cmm er bij en werd het een royale bezetting. Tijdens het brainstormen over de vraag wat onze opdracht is, gaf Wim Verschuren cmm als zijn mening te kennen dat roeping of werving aan de afzonderlijke religieuze gemeenschappen dient te worden overgelaten. Hij lanceerde het idee dat wij een platform zouden kunnen bieden, waarin mensen met elkaar in gesprek gaan om van elkaar te horen wat er leeft en gebeurt op dit vlak.*

De uitvoering van dit idee begon met een grote enquête en Pierre Humblet komt veel lof toe voor de wijze waarop hij de resultaten van die inventarisatie heeft samengevat in het rapport “Tot Roepen Geroepen”. Er waren veel reacties en die variëerden ook sterk. Een groot

aantal religieuze instituten wilde graag meedoen. Anderen zagen daar geen mogelijkheden toe; vaak vanwege hun hoge gemiddelde leeftijd en gebrek aan menskracht. Zij antwoordden overwegend in de trant van: we steunen jullie moreel, maar ons zul je niet zien bij de bijeenkomsten. Soms waren er ook heel treffende getuigenissen. Religieuzen die bijvoorbeeld schreven: “Ook voor ons geldt: ‘Als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft het één graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht.’ (Johannes 12,24). We aanvaarden dat op een gelovige manier.” Wat standhoudt, is dan toch die affiniteit met de toekomst van religieus leven. Ergens blijven toch de hoop en het vertrouwen levendig dat het niet zomaar afgelopen is.

Om onze gedachten te verhelderen zijn we in de commissie in drie categorieën gaan denken: klassiek religieus leven, geassocieerden, zelfstandige bewegingen. Na diverse Platformbijeenkomsten konden we concluderen: er leeft het vertrouwen dat er toekomst is voor religieus leven en dat is heel bemoedigend. Want ook al geldt dat misschien niet voor je eigen club, het versterkt toch je zelfvertrouwen. Het is nog altijd de Heer die voor de wasdom zorgt. Die Platformbijeenkomsten hebben een uitstraling. Je merkt dat religieuzen trots durven zijn op het antwoord dat gegeven is op de crisis in het religieuze leven. Met name Pierre Humblet en Wim Verschuren cmm hebben daarin een belangrijke rol gespeeld. Zij waren ons vóór in het denken. Het was ook een belangrijke eye opener om associatie apart te benoemen. Het is interessant dat deze formule zo goed is aangeslagen. We moesten voor de bijeenkomsten met een numerus clausus werken.

Sinds januari 2002 functioneert in KNR-verband het Platform Toekomst van Religieus Leven. Door middel van dit forum tracht de Commissie Roepen krachten te bundelen die een bijdrage kunnen en willen leveren aan toekomst van religieus leven. Daarbij staat centraal:

- de presentatie van religieus leven, ook vanuit de invalshoek ‘roeping’;
- verschillende vormen van associatie of verbondenheid;
- andere manieren van erfgoed doorgeven.

Jonge religieuzen

Ad: na tien succesvolle Platformdagen vind ik de tijd rijp om nadere reflectie te plegen, want je moet niet uitsluitend met elkaar praten, maar soms ook studeren. Het is zinvol om na te gaan wat de kenmerken zijn van die levensvatbare religieuze gemeenschappen, die naar alle waarschijnlijkheid de kaalslag zullen overleven. Wat maakt bijvoorbeeld de Karmelieten tot een van de weinige vitale clubs ? In gesprekken is vaak opgemerkt dat het bij jongeren primair zou gaan om de eigen persoonlijke relatie met God. Wat we als religieuzen in de aanbidding hebben is een plek in een gemeenschap waar het over God gaat. Dat blijkt uit de wijze waarop we ons leven organiseren. Zo herken je dat verlangen weer naar religiositeit. Vernieuwing van religieus leven begint bij wat jij zelf én samen met anderen hebt met God. Een belangrijke ervaring op dit punt die me is bijgebleven betreft een SNPR-oude-stijlvergadering in de Abdij van Berne in oktober 2002. Een tweedaagse, waarbij de avond gereserveerd was voor bezinning. Er waren vier jonge religieuzen uitgenodigd en zij kwamen met heel persoonlijke verhalen over hun relatie met God; hier en daar kon je zelfs bijna mystieke verhalen beluisteren. Daaromheen zaten zo'n vijftwintig provinciaals en die stonden met hun mond vol tanden. Zij vroegen zich af: Werkt God tegenwoordig anders dan vroeger? Jullie lijken zo zeker, is het voor jullie ook nog een zoeken? In de reacties daarop werd o.a. gezegd:

- *God werkt nu anders omdat Hij in elke tijd anders werkt. Nu is een roeping meer een beweging tegen de stroom in. Maar het zoeken blijft, ook voor jonge religieuzen. Dat is religieus leven.*

- *Vroeger werd je min of meer religieus dankzij de maatschappij; nu is dat eerder ondanks de maatschappij.*

Wanneer wij ouderen spreken over onze eigen roeping, dan vertellen we een heel ander verhaal, waarin het ijveren voor het Rijk van God centraal staat: 'Ik heb de ellende van mijn volk gezien en ik stuur jou op pad.' (Exodus 3,7)

Ik herinner me dat een pater Marist terug kwam van de Salomonseilanden en vertelde hoe je aan de ogen van de mensen kon zien dat ze christen waren geworden. Ze waren verlost van de angst voor demonen. Dat vond ik geweldig! Marist werd je voor je eigen zieleheil maar vooral ook voor het heil van je naaste. Bij de jongeren nu lijkt het primair te gaan om die verticale relatie. Het is erg persoonlijk allemaal en ook erg individualistisch. En over Jezus Christus die ons roept om Hem te volgen hoorden we bijvoorbeeld op die avond van de SNPR nauwelijks iets in de vier verhalen. In de spiegel die ons door die jongeren wordt voorgehouden zie je dan dat in ons oprechte ijveren voor het Rijk van God de relatie met God zo op het eerste oog wat is verschrompeld.

Bij de Karmelieten – voor zover ik daar althans kijk op heb – krijgt die verticale dimensie heel nadrukkelijk de ruimte zonder helemaal contemplatief te worden. Wij Maristen hebben onze pastorale plichten heel hoog opgenomen en dat heeft geleid tot het verwaarlozen van een bepaalde dimensie. Een groot deel van de confraters is in de jaren zeventig op pastorieën gaan wonen, om te helpen bij het lenigen van de nood in de parochies. Dan weet de buitenwereld wel dat paters biddende mensen zijn, maar het is niet zichtbaar dat ze het samen doen – in gemeenschap. Ten dele was dat natuurlijk ook al zo in onze missie in het Zuiden, waar mensen alleen op een eilandje zaten. Maar in de jaren vijftig was er in Nederland toch nog een gemeenschap met gezamenlijke gebedsvieringen en meditatie. In het overactieve leven dat we geleid hebben is de gemeenschap verwaarloosd. De oudere generatie was niet gewend om als communiteit te reflecteren op het gebedsleven. Tijdens een aantal gespreksrondes is echter duidelijk geworden dat hier wel een behoefte ligt. De Karmelieten waren altijd al enigszins semi-contemplatief en zij hebben mede daardoor toch een dimensie aangeraakt, die kennelijk aanspreekt.

Nadere reflectie en onderzoek

Ad: Na de impasse, de ontstane verlegenheid inzake het roepingenvraagstuk, heeft het platformidee goed gewerkt, niet alleen voor de commissie zelf, maar voor de religieuzen in het algemeen. Het heeft hen bemoedigd en geïnspireerd. Nu is het tijd om de oogst nader te bereflecteren. Met name van belang hierbij is het zichtbaar maken van de leken via associatie en andere vormen van verbondenheid. Deels is die opzet al gerealiseerd, het is een item geworden. Zelfs Studiecentrum Soeterbeeck heeft er al twee bijeenkomsten aan gewijd, dus het leeft. We hebben behoefte aan een grondige reflectie op wat lekenspiritualiteit is. Is een lekenmarist een getrouwde pater of hoe zien we dat eigenlijk? De bewegingen van leken en van geassocieerden kunnen toekomst hebben, al is ook daar nog een lange weg te gaan. Hoe zelfstandig zullen de leken de spiritualiteit weten op te pakken? Als er geen paters meer zijn, zijn er dan nog leken-maristen? Er zijn wel aanzetten tot de voorgestane reflectie, maar de neiging bestaat om lekenspiritualiteit af te leiden van de professionele spiritualiteit.

Dat blijkt al uit het bekende voorbeeld van Wil Derkse met zijn Benedictijnse leefregel.

Wat bedoel je precies met een zelfstandige lekengemeenschap? Hoe ga je om met verbondenheid? Doet ook een leek professie tegenover een provinciaal overste? Hoe zit het met het zelfdragend vermogen waar Erik Borgman over sprak tijdens de negende platformbijeenkomst? Een punt van aandacht blijft ook nog: wat doen we met de nieuwe bewegingen? Wat verstaan we daar precies onder? Waarom is er bijvoorbeeld wel affiniteit

met de Beweging van Barmhartigheid en niet of in mindere mate met San'Egidio of de Emmanuel-beweging en Focolare? Daar moeten we voor onszelf meer helderheid in scheppen.

Als het gaat om de vraag waar toekomst ligt, moet je kijken naar het statement van de commissie. Dit Statement dateert van oktober 2005 en hierin wordt onder meer gesteld:

“Wij maken ons geen illusies. Nieuwe toetredingen tot het religieuze leven zijn er weinig de laatste jaren. Ook ons platform, gericht op presentatie en werving, verandert daar weinig aan in de zin van een grotere toeloop. Toch blijven wij geloven dat het religieuze leven toekomst heeft, ook in zijn klassieke vorm. We ervaren het als een waardevolle manier van leven. Daarom vinden we dat we door moeten gaan met het aantrekken en aannemen van nieuwe leden. Dit kan niet binnen alle Nederlandse religieuze instituten. We zullen onder ogen moeten zien dat slechts ongeveer 10 tot 15 % daarvan op termijn zal voortbestaan. De instroom van nieuwe leden en onze inzet daarvoor, zal zich moeten concentreren op een beperkt aantal vitale plekken. Deze gemeenschappen mogen zich in hun voortbouwen aan toekomst gedragen en gesteund weten door het geheel van religieus Nederland.”

Ad: Het doel is dat wij elkaar steunen in het creëren of gaande houden van die vitale plekken, de 10 à 15 procent van het totaal dat blijvend levensvatbaar zal zijn. Maar dat plaatst je voor een aantal lastige dilemma's. Want tot hoever reikt je solidariteit en waar houdt die op? Gaat je voorkeur uit naar Europese samenwerking of wil je primair de situatie in Nederland ondersteunen? Veel instituten hebben genereus de plannen van de abdij van Berne gefinancierd, maar het is natuurlijk een realiteit dat we in eigen kring ook veel projecten hebben, die we overeind willen houden.

Hoe dan ook is het van belang om te blijven roepen, ook nu of misschien wel juist nu. Hoewel religieuzen middenin een snel voortschrijdend en pijnlijk stervensproces zitten, is het van belang ons niet te laten ontmoedigen. Daarom blijven we werken aan presentatie van religieus leven en aan een geschikte voedingsbodem voor roepingen. Want wanneer we uitstralen: “we zijn er nog en het is de moeite waard om met ons mee te komen doen”, dan kan de ander gemakkelijker de stap zetten naar ons toe.

De tekst leert ons namelijk dat het zaad in ons gezaaid moet worden, in goede aarde, maar tegelijk worden wij zelf op onze beurt – als het goed is – tot zaaigoed:

*“Die in goede aarde is gezaaid,
dat is degene die het woord hoort en begrijpt en die draagt dan vrucht:
de een honderdvoudig,
de ander zestigvoudig,
weer een ander dertigvoudig.” (Matteus 13,23)*

Het woord horen, begrijpen en dan vrucht dragen, dat is ‘in goede aarde gezaaid zijn’.

WvdV